

Upprop till svenska folket af en fosterlandsvän.

53 E a Br.

National Library
of Sweden

LÖFSTEDT, NOR. E. A

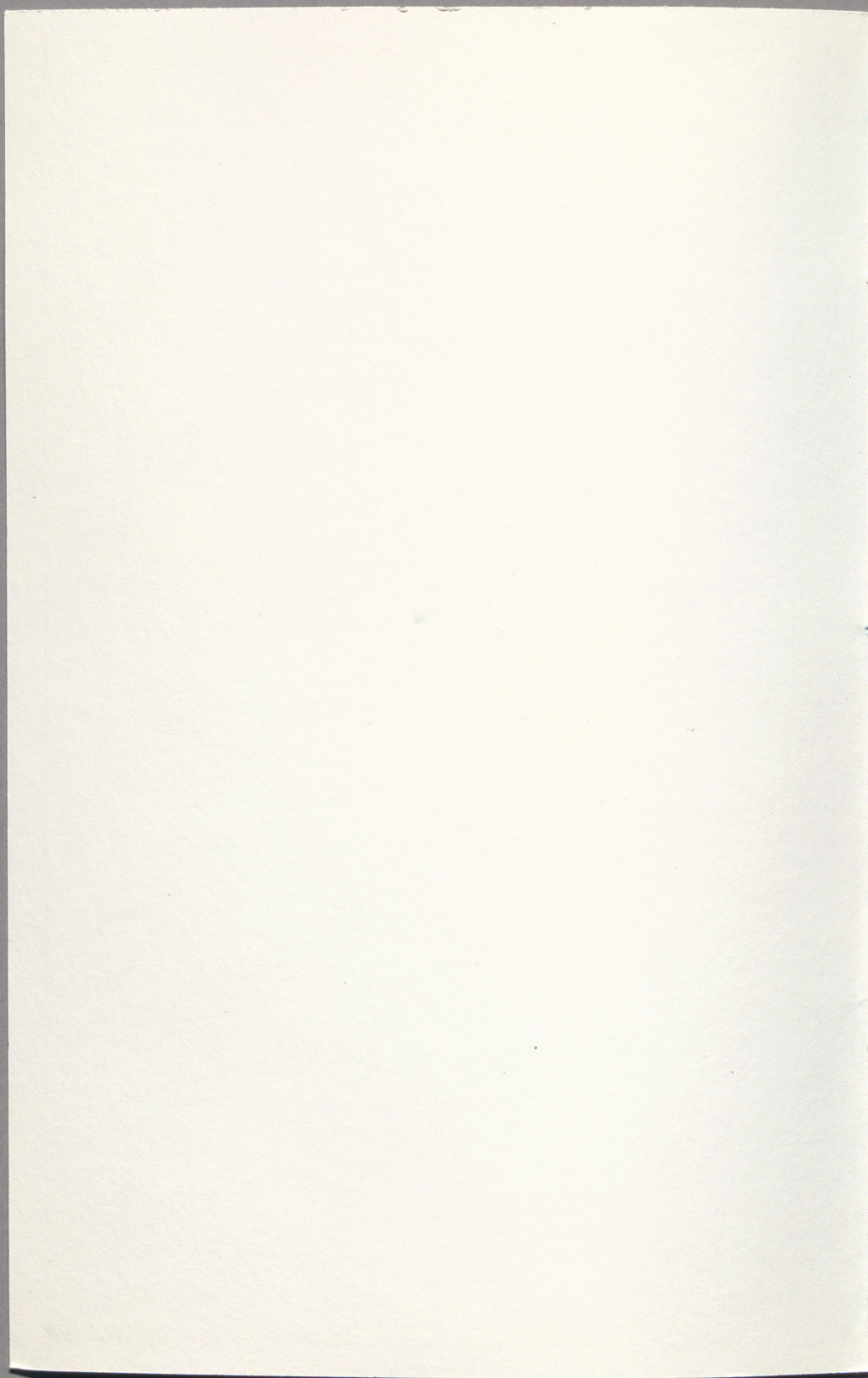
Sv. Saml.

Polit.

Sv.

(84.)

1871

LÖFSTEDT, Einar

UPPROP

TILL

SVENSKA FOLKET

AF

EN FOSTERLANDSVÄN.

*"Käre vänner, slån nu på Eder sida faste,
så värdar oss, Svenske män, intet skadande.
"När vi dyaga öfverens inbördes, hafva de ut-
ländske ingen makt emot oss."*

GUSTAF DEN FÖRSTE.

STOCKHOLM

IWAR BEGGSTRÖMS BOKTRYCKERI

1871.

LÖFSTEDT, Echar

UPPROP

TILL

SVENSKA FOLKET

AF

EN FOSTERLANDSVÄN.

*“Käre vänner, stån nu på Eder sida faste,
“så varder oss, Svenske män, intet skadande.
“När vi drage öfverens inbördes, hafva de ut-
“ländske ingen makt emot oss.”*

GUSTAF DEN FÖRSTE.

STOCKHOLM

IWAR HEGGSTRÖMS BOKTRYCKERI

1871.

1900

ST. PAULI WERKSTÄTTEN

Den, som skrifver dessa ord, ärnar icke söka inverka på ditt politiska åskådningssätt i fråga om den stora strid, som nu mellan Tyskland och Frankrike utkämpas. Du må hysa sympathier för det ena eller andra folket — lika godt; men hys i främsta rummet sympathier för din egen *frihet* och för din *förmåga att skydda* denna frihet, d. v. s. för ditt *nationalförsvar*. Och *sympathisera* ej blott därför, utan omsätt äfven din sympathi *i handling*, d. v. s. fordra framför allt

1) af dina *representanter*: att de, derest ett förslag till vårt nationalförsvars förstärkning vid instundande riksdag af regeringen framlägges, *medverka*, en hvar med sin röst, till dess antagande, äfven om dertill fordras uppoffring af egna åsigter i en eller annan detaljpunkt [hvilken ju sedan kan annorlunda ordnas, om så finnes nödigt];

2) af din *regering*: att den, derest ett sådant förslag skulle af riksdagen förkastas, genast upplöser riksdagen och förordnar anställande af nya val; samt

3) af *dig sjelf*: att du hädanefter i främsta rummet egnar din afsky — *icke* åt den ena eller andra krigförande parten, såsom förment upphofsman till att verdensfreden är störd och att Europa lefver i belägringstillstånd, utan — åt *den svenske medborgare*, som hädanefter motsätter sig reorganisationen af ditt försvar, enär dettas närvarande otillräcklighet såväl i *antal* som i *öfning* är af alla sakkunnige erkänd.

Är detta nödvändigt? Ja; så kärt det dig är att fortfarande få vara ett *fritt* folk och åtnjuta *fred*, så nödvändigt är det att du nu icke längre endast *tänker på* och *talat om* ditt försvars förstärkning, utan också därför *gör* något — och gör något *eftertryckligt*, ja t. o. m. gör *allt*, hvad du med ansträngning af alla dina yttersta krafter *kan*.

Detta är nödvändigt, emedan krig och invasioner nu föras med en så *exempellös grymhet* och med en så *systematiskt uttänkt utpining* af det invaderade landets *äfven civila* befolkning, att äfven det *dyraste* försvar blifver en ren *vinst* i jemförelse med risquen att *ej*, i farans stund, kunna *afslå* en dylik invasion. Ty i *nutidens* krig råder *ej* längre den *fordna* näfrätten, som åtminstone åt den svagares militär medgaf rätten att få *försöka* försvara sig, och åt dess civile rätten att få blifva sin till rike och land gifna ed trogne; i vår tid råder en ännu gröfre näfrätt, som på förhand *förbjuder* och med *dödsstraff belägger* såväl *militärens* försvar som *den civiles* vägran att antingen utspionera och *förråda* eller *bekämpa* sitt eget lands försvarare¹, d. v. s. en näfrätt, som ålägger civila befolkningen såsom *pligt* att *medverka till sitt eget underkufvande* och till paralyserande af sitt eget lands försvar.

¹ Detta *kan* nu *ej* längre förnekas, sedan Europas mest bildade nations militärer och guvernörer, dels i bref, dels i proclamationer *sjelfva* kungöra:

att man såsom »mördare» *afrättar* *ej* blott den frivilliga, af regeringen erkända skarpskytten, utan ock den af regeringen inkallade auktoriserade och uniformerade mobilgardisten;

att man såsom »förrädare» *afrättar* såväl de jernvägstjenstemän, hvilka sökt att, sin ed och pligt likmätigt, vid fiendens ankomst bortsända statens jernvägsmateriel, som ock de uppörds-tjenstemän, som vägrat att för fiendens räkning indrifva contributioner af egna landsmän;

Vi behöfva här ej undersöka, om denna hänsynslöshet i krigets förande är berättigad eller icke, utan blott constatera att den eger rum. Ty enär den eger rum och utöfvas af Europas mest bildade folk, och enär ingen lär kunna vänta att andra nationer skola afhålla sig från de krigsbruk, som detta folk ansett lofliga och berättigade, så följer häraf att — hvilken än din fiende i en framtid må blifva — *du dömmar ditt eget land och dina egna inbyggare, civila lika väl som militära, till undergående af samma rysliga lidanden*, som nu hemsöka Frankrike, derest du ej antager ett försvarssystem, som, genom härens *talrikhet, beväpnning och redan under freden utbildade öfning*, sätter dig i stånd att, jemte begagnande af ditt lands för ett försvarskrig gynnande beskaffenhet, afvärja en fiendtlig invasion; — och derföre måste du väpna dig.

Ett förökadt försvar är för dig nödvändigt äfven för

att hvarje hus eller by, hvarifrån regelbunden militär *under striden* gör motstånd, *efter striden* uppbrännes — d. v. s. att den fredlige medborgaren straffas, emedan han ej *motsätter sig* eller *förråder* militärbefälhafvarens dispositioner och blifver *sin fiendes bundsförvandt*;

att man dels med nedbränning af städer eller hus, dels med död, fängelse eller penningböter straffar civila invånare för tilldragelser, som

a) *dels aldrig timat utan uppdiiktats* [ss. t. ex. då köpingar uppbrännas och invånarne dödas eller misshandlas, emedan soldater påstås der hafva blifvit dödade, *som sedan befinnas lefva*; eller emedan man påstår sig der nödgats kämpa med friskytteskaror, som man sjelf sedan i officiella rapporter måste uppgifva såsom regelbundna regementen];

b) *dels visserligen timat*, men af de straffade civila personerna *hvarken anstiftats eller kunnat förhindras* [ss. t. ex. då hvarje comun plundras eller brännes, *i hvars omgifning* en skarpskytt visar sig; då man söker försäkra sig mot jernvägars upprifning genom att man med gendarmer *tvingar* fredliga medborgare att på dem risquera sina lif o. s. v.].

dina egna söners skull, af hvilka du väntar och fordrar, att de i farans stund skola offra lif och blod för ditt väl. Kan du väl vänta att dessa på stridens dag skola *segra*, om du på förhand, genom att sky kostnaderna för härens talrikhet och grundliga öfning samt goda materiel, *beröfvar dem möjligheten* af seger? Kan du öfverhufvud fordra, att dessa skola för ditt väl *strida* i nödens stund, om *du sjelf* på förhand dömer dem till *nederlag*? Hvarken gudomlig eller menskelig lag kan förpligta någon att ens *eftersträfva*, än mindre att *uppofttra sig* för andra mål än dem, som äro *möjliga att uppnå*; vill du således att dina söner i nödens stund skola strida och dö för din seger och frihet såsom mål, så är det ock din pligt att icke på förhand *omöjliggöra* detta måls uppnående. Fullgör du icke denna din pligt, så ej blott *dömmes du på förhand dina egna barn till döden*, utan *du förbittrar äfven deras dödsstund* genom att beröfva dem den döende krigarens enda läskedryck: vissheten att, genom hans död, fosterlandet skall lefva; och du förgiftar i stället deras dödskamp genom den kvalfulla tanken att deras död är förgäfvets, att den *icke* betryggar *ditt* väl, utan blott förskönar en öfvermodig fiendes seger.

Ett förökadt försvar är vidare för dig nödvändigt, emedan du *blott med ett sådant* kan räkna på att få vara *neutral* vid de strider, som ännu i sekler skola uppröra Europa. Under det nemligen i vår tid å ena sidan de mäktige obehindradt sönderrifva de traktater, som hittills betryggat de svagare staternas sjelfständighet, så blifver det å andra sidan allt svårare för den svage att få hålla sig *utom* de stores strider, och *få sin neutralitet erkänd och respekterad*. Ty vår tids segerherrar hafva uppfunnit att neutralitet är — *icke*, såsom man förut trott, afhållande från att *understödj*a någondera parten, utan — afhållande från att *ytra* något *ogillande* om någondera parten såväl i *skrift* som — åtminstone i större sällska-

per — i tal. Eller har icke *Belgiens* regering fått mot- taga diplomatiska klagomål, emedan den ej lagt band på tryckfriheten, ehuru dess press ända till slaget vid Sé- dan ej blott var afgjordt tyskvänlig utan äfven, genom sina meddelanden om fransmännens rörelser, gjorde de preussiska härförarne stora tjenster? Och förekommer icke bland de klagopunkter, på grund af hvilka Preus- sen nu »förbehåller sig fria händer» mot *Luxembourgs* sjelfständighet, den anklagelsen främst, att *Luxembourgs* regering tålt och ej nog kraftigt bestraffat folkdemonstra- tioner, som varit riktade mot Preussen? Och har ej sam- ma anklagelse riktats emot *dig* af hela den tyska pres- sen och allmänheten, emedan du på offentliga ställen åhört och med bifall helsat franska nationalhymnen? Har ej hos oss en tidnings fullkomligt passionsfria betraktel- ser öfver en smakfråga [det theologiska elementets större eller mindre lämplighet i krigsrapporterna] gifvit anled- ning till diplomatiska klagomål, och har ej, *trots* den meddelade upplysningen att nämnda tidning *icke* uttryckt vår regerings tanke, Berliner-kabinettet ändå fordrat vissa åtgärders vidtagande mot nämnda tidning? Och *kan* dy- likt betyda annat än att vår tids mäktige fordra att den svagare statens regering, om den vill få sin neutralitet erkänd, skall göra våld på sitt eget lands press- och för- samlingsfrihet? Sådant är nu rättstillståndet i Europa, att den svage har *inga* andra rättigheter, än dem han med *vapen* förmår förskaffa sig; ty till och med menni- skans heligaste rättigheter, rätten för landtvärnet att för- svara hem och härd, rätten för den civile att få blifva sin till rike och land gifna ed trogen, och rätten för en neutral stats befolkning att, då den afhåller sig från ac- tivt deltagande i striden, få *vara i fred* och behålla *rät- ten att tänka* öfver dagens händelser och att finna det ädla ädelt och det vidriga vidrigt, — dessa rättig- heter gälla för den svagare *jemnt upp så långt som han*

med vapen i hand kan försvara dem; och derföre måste du väpna dig.

Under ett sådant rättslöshets-tillstånd i Europa inklämnes du dagligen alltmera mellan dess två största militärmakter. Den ena, som 1809 ansåg Ålands besittning för sig så viktig, *kan* ju möjligen en gång i framtiden anse förvärfvandet af hamnar på Gotland och vid norska kusten vara för sig nödigt; den andra sträfvar redan uppenbart mot Öresund och låter redan sin uppväxande ungdom undervisas efter en geografisk lärobok, som säger att hela Jutland är bebodt af en från det danska folket principiellt skild race, och »att man, utan att vilja utdraga några consequenser af detta faktum» [dessa kan nog den tyska ungdomen utdraga sjelf] »dock anser nödigt att constatera detsamma.»

Dessa två makter äro vidare just *desamma*, som en gång *delade* Pohlen och *öfverenskommo* om att dela *ditt eget land!* Ligger ej redan häruti den *kraftigaste* uppfordran till dig att göra *allt* för ditt försvar? Har icke i detta sekel den ene styckat *ditt* välde, den andre dina fränders? Är det då ej åtminstone *tänkbart* att, efter underkufvandet af den enda stat, som haft ett hjerta för Pohlens och Danmarks öde, och som hejdat Ryssland i Orienten och Preussen vid Main, — är det ej åtminstone *tänkbart* att derefter en politisk conjunctur *kan* uppstå, då desse grannar skulle kunna försöka en *ny* delning, hvarvid de förbehölle sig full handlingsfrihet, den ene i norr, den andre i söder? Och blifver icke äfven det *dyraste* försvar dock i längden *billigare* än nödvändigheten att en gång, såsom vapenlös, åt inkräktaren afstå ditt sammansparade guld jemte — dina söner, ditt land och din frihet? Eller kan icke i norr en stridsfråga när som helst tillskapas på samma sätt som i Schleswig? Har du ej för några år sedan haft påminnelsen om att det kan finnas ett *svenskt* Schleswig-Holstein likaväl som

ett *danskt*, och att man i norr genom utsända emissarier intresserat sig för den på norskt område bosatta finska stammen lika lifligt, som man i söder intresserat sig först för »den förtryckta broderstammen i Schleswig» och nu för »den från danska racen principiellt skilda jutska befolkningen?»

Om du såge en ensam man, som i ett öde land, der ingen hjälp vore att förvänta, nödgades vandra mellan tvänne starkare ledsagare, som redan en gång förr af talat hans plundring, och om du såge huru denne man, under det hans ledsagare vore rustade i vapen från hufvud till fot, ändå vandrade vägen fram obehäpnad, dels på god tro om att ingen fara vore för handen, dels emedan han skydde de utgifter, som en tillräcklig vapenrustning skulle medföra; — visst skulle du ropa till honom: »Arme man, såvida egendom, frihet och lif äro dig kära, så sky ej kostnaderna för en fullgod beväpning!» — Svenska folk! Det öde landet, der ingen hjälp är att förvänta, är Europa, och den ensamme vandraren är du sjelf! Endast genom att underkasta dig en fullgod beväpnings kostnad skall du i längden kunna vandra trygg mellan dina starkare ledsagare. Skyr du åter för dessa kostnader, så skall du visserligen några år kunna för industriella eller andra ändamål sammanspara hvad en fullgod beväpning skulle kostat, men — sedan skall öfverfallets stund komma och du skall få betala din räddhåga för ett fullgodt försvar dermed, att man främtager dig ej blott hvad du sammansparat, utan äfven din öfriga egendom, och derjemte — friheten och lifvet. Men antag att dina nyssnämnda grannar numera *icke* emot dig hysa några aggressiva planer: de skola en dag, förr eller senare, komma i strid *med hvarandra*, och då skall det ej *tillåtas* dig att vara neutral; du skall, trots dina fredliga afsigter, likväl — dels på grund af ditt i *den* kampen *vigtiga* strategiska läge, dels till följd af omöjligheten

att *då* uppfylla *båda* parternas *olika* anspråk på en obrottslig neutralitet — *tvingas* att deltaga i krigets elände och underkastas alla dess fasor, derest du ej kan genast uppställa en så talrik och redan under freden väl öfvad här, att hvardera parten känner sig ur stånd att påtvinga dig sitt bundsförvandtskap; att han anser att ett försök att *tvinga* dig till deltagande *kostar* för mycket i förhållande till den tvifvelaktiga framgången, och att han der före anser din neutralitet — i jemförelse med risquen af din möjliga öfvergång på motpartens sida — vara en ren vinst.

Den kraftigaste uppfordran att i tid tänka på ditt försvar ligger *just häruti*: i omständigheten att *det tyskfranska kriget skall efterföljas* — *icke*, såsom några tro, af en varaktig europeisk fred, utan tvärtom — *efter längre eller kortare mellantid — af ett krig på lif och död mellan Tyskland och Ryssland*, i hvilket krig du blott genom en kraftig arméorganisation skall kunna *upprätthålla din neutralitet* mot båda parternas anspråk. Att ett sådant krig skall komma kan säkert bevisas. Ty såsom kriget 1864 födde kriget 1866 om Preussens eller Österrikes hegemoni i Tyskland, och såsom Preussens seger 1866 födde kriget 1870 om Preussens eller Frankrikes principat i medlersta Europa, så skall Preussens seger 1870 förr eller senare föda ett krig med Ryssland om huruvida detta land eller Preussen skall utöfva herraväldet i Östersjön — och i Europa. De omständigheter, som ännu *förhindra* ett dylikt krig [dynastiernas släktskap och Tysklands underlägsenhet till sjöss] skola om några år vara försvunna; ty Preussens flotta är redan aktningvärd och växer för hvarje år, och vid nästa regentombyte skall på Rysslands thron sitta en dotter af det land, som Preussen 1864 plundrat och styckat; och denna dynastiska omständighet skall visserligen ej för sig *åstadkomma* något krig, men den skall åtminstone icke

[såsom dynastiska omständigheter hittills gjort] *motverka* ett krig mellan Ryssland och Tyskland, om *andra* anledningar till ett sådant krig under tiden hopat sig.

Och dessa hopa sig dagligen! Redan den omständigheten, att Ryssland bär på sin fana panslavismen, såsom Preussen pangermanismen, gör att dessa makter förr eller senare måste kämpa om öfvermakten. Härtill kommer att Preussen såväl 1864 som 1870 haft så stora olägenheter af sin underlägsenhet till sjöss, att redan den allmänna rösten inom tyska pressen nästan dagligen påpekar nödvändigheten för Preussen att blifva en sjömakta af första rangen. Dertill fordras goda örlogshamnar; sådana finnas i Rysslands Östersjöprovinser; dessas språk är inom de bildade klasserna tyskt; dessa provinser måste således af Tyskland af dubbel anledning eröfras: såväl af marint-militäriska skäl som i germaniskt-nationelt intresse; och striden om dessa provinser är *redan börjad*. Redan i flera år har nemligen — utan hinder från tyska statsmännens sida — öfver hela Tyskland bedrifvits en ytterst hänsynslös agitation emot ryska regeringen till följd af en förment »häftig förföljelse af det tyska elementet i Östersjöprovinserna». Vi hänvisa enhvar, som önskar mera detaljerad kunskap om denna agitation, till *von Bocks tidskrift* »Livländische Beiträge» Neue Folge, Band I, Heft. IV (Leipzig 1870, Duncker & Humblot) och anför här blott *citationsvis* några *fakta*, på förhand anmärkande att vår framställning *icke* afser att afgöra hvilkendera parten som »har rätt», utan blott konstaterandet *att* en agitation eger rum, *att* den redan gått längre än på sin tid den Schleswig-Holsteinska och *att* den derföre, såsom denna, måste en dag leda till öppet krig.

Det i Liffland bosatta tyska elementet har redan länge lärt sig af tyska tidskrifter och broschyrer: att det,

på grund af gamla fördrag från svenska väldets tid,¹ har rätt att motsätta sig ryska styrelsens åtgärder för be-
fästade af rikets organiska enhet, emedan dess stats-
rättsliga förhållande till Ryssland är att det visserligen
med detta »*har gemensam herrskare, men deremot sär-
skilda författningar och lagar*»;²

att Liffland, som har sina egna rättigheter, »*ej kan
ställas lika med rikets öfriga delar*»;³ och att derföre
ryska regeringens reformer för rikets enhet »*ej kunna i
Liffland införas utan rabulistisk rättsförvrängning*»⁴ och
utan en »*nivellering af alla rättsgrundvalar*»,⁵ hvilken
just säges åsyftas af »det moskovitiska partiet och den
dermed på det skamligaste [j d m a d v o l l s t e] förbundna
ryska regeringen»⁶ o. s. v.;

att ryska kejsarens *afslag* på liffländska adelns peti-
tion i Februari 1870 om införande af tyskt språk vid alla
landets embetsverk — »måste betraktas als null und
nichtig och anses vara utan moraliskt eller juridiskt
bindande kraft samt qvarstå blott såsom ett sorgligt bio-
grafiskt eller psykologiskt faktum». ⁷

Befolkningen tillrådes derföre att »göra ett oryggligt
passivt motstånd» mot kejsarens nämnda beslut »samt
icke göra eller låta något, som kunde häntyda på ens ett
stillatigande godkännande af den landet tillfogade oför-
rätten»; och »derest någon enskild ej skulle vilja foga sig
under denna politiska disciplin» (!) ... »så bör en sådan så-

¹ Dessas rättskraft *bestrides* af ryska regeringen, men försäkras
af tyskarne vara giltig »für alle Zukunft»; von Bock p. 76.

² von Bock p. 131.

³ l. c. p. 77.

⁴ l. c. p. 76.

⁵ l. c. p. 77.

⁶ l. c. p. 130.

⁷ l. c. p. 6.

väl inom sitt stånd som i sällskapslifvet utan förskoning lysas i bann, hans privata person må i öfrigt vara huru aktningvärd som helst. Ty i tider, sådana som Rysslands tyska(!) Östersjöprovinser nu genomgå, skulle hvarje klemig och sentimental skonsamhet mot *i politiskt afseende odisciplinerbart pack*¹ vara ett oförsvarligt pris-gifvande af de politiska rättigheter, som nu ej blott hvarje landets son, utan ock hvarje landets dotter, är pliktig att förfäktas.²

Det är knappt möjligt att beskrifva, till hvilken höjd genom denna agitation det inbördes hatet har gått. Då ryssarne förklara sig *ej vilja förstöra de högre klassernas tyska kultur, utan blott meddela rysk kultur åt de lägre esthniska och lettiska klasser, som hittills ingen kultur haft, och hvilka väl då, såsom ryska undersåter, hellre böra undfå den ryska culturen än den tyska,*³ så svara tyskarne, att esthernas och letternas språkorgan, ännu häftigare än tyskarnes, afskyr »das Russische Ge-schualte und Gegurgel».⁴ Då ryska partiet⁵ klagar öfver »den af tyska pressen uppmuntrade baltiska agitationen» och säger det »ej vara underligt att, när tyska pressen så ogeneradt utslungar hotelser emot Ryssland, vissa correspondenter i Östersjöprovinserna uppstämma samma ton» — så klagar tyska partiet öfver att russificatorerna för sina syftens befrämjande begagna *smygvägar*, t. ex. »köpandet af hungriga tyska litteratörer»⁶ och »uppvigling af Östersjöprovinsernas landtbefolkning

¹ Herr von Bock upplyser l. c. p. 10 att sådant »undisciplinir-bares Gesindel» finnes äfven inom de högre stånden.

² l. c. pp. 9, 10.

³ Tidningen Golos den 12 (24) Mars 1870; von Bock p. 38.

⁴ von Bock p. 39.

⁵ t. ex. Ryska Börstidningen den 15 (27) Mars 1870.

⁶ von Bock p. 150.

emot baltiska adeln». Då abonnenter af en esthnisk tidning återsända denna till redaktören, emedan deras adress påtecknats på *ryska* språket, se ryssarne i sådant »tyska intriger», tyskarne deremot »bevis på den djupa ovilja, som ryska sträfvandena ingifva provinsens befolkning», emedan denna sedan ett fjerdedels sekel »*kränkes i sin öfvertygelses allraheligaste och så skändligt behandlas af ryssarne*»;¹ och då man för att karakterisera det rysk-nationala partiets moraliska uselhet anmärkt att alla lärare i ryska språket utmärka sig för råhet, falhet och fylleri»,² svarar ryska partiet³ med att uppvisa att, enligt »*Baltisches Schulamanat för 1869*», af Lifflands 18 lärare i ryska språket blott 3 äro ryssar, och att de öfriga 15 (hvilkas namn uppräknas) äro — *tyskar*; — hvartill tyska partiets banerförare svara, att *detta* just är ryska culturens största fattigdomsbevis, eftersom ej ens russification kan utföras annat än — »*durch Deutsche*».⁴

Ryska geografiska sällskapet i Petersburg har i sommar anordnat en expedition till Östersjöprovinserna, såsom det uppgifves, »för att erhålla en allsidig och noggrann beskrifning öfver esthniska och lettiska befolkningens ekonomiska, sociala och religiösa tillstånd och öfver dess förhållanden till det ryska och tyska elementet», samt för att genom insamlade, noggranna statistiska och ethnografiska data kunna åstadkomma »ett försvar mot de förtal och uppenbara förvrängningar, hvilka nu af vissa lärde och författare med så hårdnackad samvetslöshet utspidas öfver Tyskland och Europa».⁵ Tyska intressets

¹ von Bock pp. 41, 42.

² Jfr von Bock 40, 41.

³ I tidningen Golos den 17 (29) Mars 1870.

⁴ von Bock p. 41.

⁵ Sådan uppgifves planen i tidn. Golos för den 23 April (5 Maj) 1870. Jemför von Bock p. 43, 44, 45.

målsmän kalla hela företaget för en »Wühlerfahrt» och det geografiska sällskapet för »hufvudhärden för panslavistiskt skoj (Schwindel) och fanatiskt tyskhat»¹ och tillråda derföre Östersjöprovinsernas tyska individer och corporationer att *icke* gifva expeditionen *en enda* upplysning annat än mot följande garantier:

a) att tyska delegationer erhålla »rätt att öfvervara expeditionens alla arbeten»; och

b) att expeditionen förbinder sig till »*ovillkorligt afstående från hvarje umgänge (Verkehr) med befolkningen annat än under tyska delegationens närvaro och thätige Mitwirkung*, hvilka delegationer skola ega rätt att i hvarje fall med befolkningen anställa contraförhör».²

Vända vi oss nu från de läror, som bibringas Östersjöprovinsernas befolkning, till de läror, som bibringas *Tysklands* allmänhet, så återfinna vi samma systematiska agitation. Tidskrifter och broschyrer upplysa den tyska allmänheten:

att i Östersjöprovinserna — som redan öfverallt i Tyskland i tal och skrift benämnas »*Tyska Östersjöprovinserna*» eller »*våra provinser*»³ — ej mindre än »*två millioner sjäalars heligaste mänskliga rättigheter trampas under fötterna*»;⁴

att man måste »*enstämmigt och ihållande yrka på Östersjöprovinsernas befrielse från det på dem tyngande orättvisa och culturfiendtliga ryska trycket*»;⁵

att dervarande tyska församlingars rättigheter »*svårt och ihållande kränkas*», och »*äktenskapets och familjens*

¹ von Bock p. 43.

² von Bock pp. 46, 47.

³ »*unfere Provinzen*», von Bock pp. 29, 129, 132.

⁴ von Bock p. 28.

⁵ von Bock p. 28.

helgd undergräfvos och hotas af tilltagande förvildning»;¹

att »hundredatusentals evangeliska christna genom strafflag på ett författningsvidrigt och ochristligt sätt *hindras från nattvardens begående*» och att »*religion och sedlighet förgiftas i sin brodd* hos de arme, i sin samvetsfrihet svårt kränkta och på sin inre frid *officielt plundrade invånarne*». ² Kort sagdt: den tyska culturen inom »kyrka och universitet, folkskola och lagskipning» säges hämmas af ryska regeringen, »*medan den retar den djefvulka afunden hos det ryska revolutionära packet i uniform*»³ och hos »*de råa och plumpa maskinisterna* vid den ryska regeringsmaskin, *som inventerats af Nikolaus och — med Alexander den andres allerhögsta samtycke — fulländats af Kathow*». ⁴

Samma tidskrift, ur hvilken vi citerat ofvanstående, förklarar rent ut: »att genom de i Östersjöprovinserna »mot tyskar naföröfvade gräsligheter (Gräuel) är rättsbandet mellan dessa provinser och Ryssland *upphäfdt*»;⁵ att »den stora frågan om *herraväldet i Östersjön* nu »först skall börja ganz eigentlich närma sig sin slutliga »(allendlichen) lösning». ⁶ Samma tidskrift rekommenderar högligen ett par utkomna »sjödoftande» broschyrer,⁷ hvilka gå ut på att visa att Östersjöprovinserna äro koloniserade från Tyskland och att Tyskland måste åter er-

¹ von Bock p. 67.

² von Bock p. 68.

³ von Bock p. 21.

⁴ von Bock p. 103.

⁵ von Bock pag. 132.

⁶ l. c. p. 151.

⁷ »Livland, Amerika und das neue Börsenbild in Bremen af J. G. Kohl [Stadsbibliothekarie i Bremen], Dorpat 1870. — »Nordamerika in Rußlands Armen» [tryckningsort och auctor f. n. för författaren obekanta].

öfra den plats såsom sjömak, som det hade under Hansans tid, och »till hvilken det nu mäktigt sträfvar»; hvarvid tidskriften väddjar till »hvarje tysk läsare, som har ett hjerta för den sedliga (!) nödvändigheten att Tyskland nu ändtligen en gång må få — das stolze Glück nationaler Epopée»; hvilket säges skola ske derigenom att det realiserar »den sedan ett årtusende i tyska folkets hjerta arbetande längtan mot Öster»; ty Tyskland säges »längta till Thalatta» (hafvet) såsom Xenofons soldater, och »ett framtidsdigert hörbart Vorwärts» säges nu klinga »i den gammaltyska hjeltekraftens förborgade djup».¹

Så långt de tyska broschyrerna, skrifna icke af några moraliskt och ekonomiskt förolyckade pasquillfabrikanter, utan af män med framstående samhällsställning, börd och bildning, och af den tyska allmänheten lästa i upprepade upplagor.² Vända vi oss till Tysklands akademiska litteratur, till dess religiösa föreningar eller till dess tidningspress, så träffa vi på samma agitation och oftast — samma språk.

Adolf Wagner, professor i statsvetenskap i Freiburg, säger i sitt arbete »die Abschaffung des privaten Grundeigentums» (Leipzig 1870) att ryske kejsarens bondeemancipation är blott illusorisk, att »den förstör individens frihet i en grad, som ej kan fördragas» (pag.

¹ von Bock l. c. pag. 151.

² Se t. ex. Baron Tiesenhausens »Die Deutschen Ostseeprovinzen Rußlands» (Leipzig 1870).

Baron Tiesenhausens »Vereinigung der Baltischen Provinzen mit Rußland» (1869);

Grefve Bobrinskis uppsatser i första årgången af Livländische Beiträge, första upplagan 1867; andra upplagan 1869;

C. Schirrens »Livländische Antwort», tredje upplagan 1869;

Adolf von Harless' »Geschichtsbilder aus der Lutherischen Kirche Livlands», andra upplagan 1869.

Alla dessa skrifter, såsom ock Wagners nedannämnda, gillas och rekommenderas af von Bock.

20), att derföre »bland förnuftiga bönder visar sig en viss längtan efter det förra tillståndet» (pag. 47), att nämnda reform är »ett agitationsmedel för stor-ryska ändan» (pag. 23), och att den är en »agrarkommunism, som i Östersjöprovinserna tjenar till förstöring af den förhandenvarande kulturen och af den germaniska och protestantiska andan hos dervarande tyskar, letter och esther» (pag. 23); och att man derföre »i den vesterländska kulturverlden må akta sig för österns glupande ulvar, som smygga omkring i fårakläder» (pag. 24).

Vända vi oss till Tysklands religiösa föreningar, så se vi följande:

Provincialsynoderna i Westphalen och Rhenpreussen 1868 och evangeliska kyrkodagen i Stuttgart 1869 hafva afgifvit protest mot det af ryska regeringen mot Östersjöprovinsernas befolkning utöfvade förtryck.¹

I Genève har pastorn vid lutherska församlingen, herr Ehni, öfver ryssarnes åtgärder i Östersjöprovinserna hållit offentliga föredrag inför ett talrikt auditorium, hvarvid — efter påminnelsen om Europas »Entrüstung» vid den judiske gossen Mortaras döpande genom våld af de romerske presterna — bland annat yttrats följande:² »men i Liffland är det ej ett enda, utan hundratal och tusental af barn, som döpas med våld af ryska prester; »det gäller ej tjugotal utan hundratusental af själar. Låtom »oss ej åtnöjas med att sjelfva åtnjuta samvetsfrihet, utan »ock kämpa (ringen) för att tillförsäkra densamma åt »våra undertryckta bröder. I Liffland begagnar en af »grymma fanatici förledd kejsare sin verldsliga despotism »för att undertrycka andlig frihet. Vaknom då upp ur »vår tröghet för att höja vår protest emot undertryckan-

¹ Se von Bock, p. 166.

² Utförligare referat finnes hos von Bock, p. 53—57, och i Journal de Genève för den 19:e och 20:e April 1870 under rubriken »Les persecutions religieuses en Livonie».

»det af en kristens och människas heligaste rättigheter»
o. s. v.

Hvilken sympathy dessa föredrag haft synes bäst deraf att i samma månad två hundra personer förenat sig om ett gemensamt, af alla underskrifvet manifest, hvari de uttrycka »sitt lifliga deltagande för evangeliska kyrkans i Liffland hårda lidanden» och hos evangeliska alliansens generalförsamling i New-York anhålla om medverkan »för att åt denna systerkyrka förskaffa den tros- och samvetsfrihet, som nu blifver så våldsamt undertryckt». ¹

Slutligen hafva mer än 200 andra protestanter förenat sig om en adress till allmänna evangeliska alliansen. ² I denna adress — som är tryckt på tyska, franska och engelska språken och som i flera tusen exemplar blifvit spridd öfver Tyskland, England, Frankrike och Amerika — påpekas:

att »det gifves blott en enda sig kristlig kallande stat, som förnekar sina medborgare bekännelsefrihet och dertill nyttjar okristliga och grymma strafflagar»;

att »denna enda stat är Ryssland», och att dessa lagar lyda på »tuktus- och fästningsstraff, förvisning till Siberien och spöstraff»; hvilket allt ryska styrelsen begagnar till att upprätthålla »den ryska kyrkans afskyvärda (gehässige) privilegium»;

att »det ryska folket går en förfärlig dom till mötes, om det ej utstöter från sig den fanatiska liga (Rotte), som bär ansvaret för alla i Östersjöprovinserna föröfvade rysligheter» (Gräuel);

att de klaraste bevis föreligga på »den redan i ett fjerdedels sekel i Östersjöprovinserna fortgående skändningen af det kristliga namnet, förstörelsen af familje-

¹ Manifestet kan läsas hos von Bock, p. 125.

² Adressen kan i sin helhet läsas hos von Bock, pag. 118—123.

och samhällslif samt ödeläggelsen inom kyrka, skola och sed»;

att frågan här gäller »räddningen af en provins, som blomstrat under det välgörande och ledande inflytandet af det sedan sekler der bosatta men nu från rysk sida häftigt och fiendtligt förföljda tyska elementet — och räddning »ur den mest trängande fara af intellektuel, sedlig och religiös förvildning»;

att »allt detta har ingen annan grund än afundsjukan hos det af national och kyrklig fanatism fyllda moskovitiska parti, som nu ernått ett så olycksdigert inflytande hos kejsaren», och »som ser sina oberättigade anspråk på supremati vara i fara genom att dessa provinsers befolkning, under inflytande af det evangeliskt-germaniska elementet, utvecklar sig i intellektuelt, sedligt och religiöst hänseende mer och mer i tysk riktning».

Hvad ändtligen tyska tidningspressens agitation mot Ryssland angår, så torde det vara nog att anföra huru ryska tidningar klaga öfver att »man måste misstro Preussens ännu på diplomatisk väg visade vänlighet, »emedan den offentliga meningen inom Tyskland har redan alltför länge blifvit af tyska pressen bearbetad mot Ryssland, och detta på det mest fiendtliga samt systematiska och ihållande vis». ¹ Till hvilken spets sakerna drifvits inses lätt deraf att ryska nationalpartiets tidning, Golos, för den 21 Februari (5 Mars) öppet utsäger att Preussen eftersträfvat suprematin i Östersjön, och tillägger: »Måste icke Ryssland använda alla medel för att från sig afvända en så hotande fara?» hvarefter tidningen förordar förbund mellan Ryssland och Frankrike.

¹ Tidn. Westij den 24 Febr. (8 Mars) 1870. Likartade klagomål finnas i tidn. Westij den 13 (25) Febr. 1870 och Ryska Börs-tidningen den 15 (27) Mars.

Westij för den 24 Februari (8 Mars) förklarar rent ut att »tyska frågan tynger lika tungt på Ryssland som den orientaliska»; och då en i öfrigt sansad tysk tidning, Augsburger Allgemeine Zeitung, påpekar att Östersjöprovinserna och andra »nichtrussische» länder från Ishafvet till Svarta hafvet, hvilka Ryssland »tillegnat sig», skola blifva Rysslands »veritabla Achilleshäl för den Fall eines Kriege», — så svarar ryska Börstidningen af den 15 (27) Mars 1870 med att citera ryske generalen Fadejews ord (i hans »utlåtande öfver orientaliska frågan»): »vår hufvudfiende är icke så mycket det vestra Europa, som fastner den tyska folkstammen med dess hejdlösa anspråk».

Vi stanna här och hemställa till en hvar, om ett krig kan uteblifva. I denna Östersjöfråga föreligga ju samma facta, som förut i den Schlesvig-Holsteinska. Ett i ett annat rikets provinser bosatt tyskt element ger Tyskland anledning¹ att kalla dessa provinser tyska och dess kultur tysk; detta element uppmuntras¹ af tyska pressen och broschyrlitteraturen till att hårdnackadt motsätta sig de anordningar, som suveränen anser¹ rikets enhet kräfva, och till att [på grund af gamla författningar, som samme suverän i detta fall icke erkänner¹ såsom bindande] fordra en separatställning, som denne anser oförenlig med rikets enhet och välfärd. Samma element uppmuntras vidare, då denna separatställning ej beviljas, till att anse och behandla sin suveräns beslut »als null und nichtig», d. v. s. till *revolt*. Tyska allmänheten lär sig att kalla och anse dessa provinser såsom »sina» provinser och dess »Entrüstung» uppkallas — till och med af fridens härolder, de evangeliska föreningarna — till förmån för det i dessa provinser »häftigt förföljda och med intellektuel, sedlig och reli-

¹ Om med rätt eller orätt, — är för vår undersökning likgiltigt.

giös ödeläggelse hotade tyska elementet», under upplysning att »frågan här gäller räddningen af en provins med *tysk* cultur», der ryska regeringen anställer »skändning af det kristliga namnet, förstörelse af familje- och samhällslif samt ödeläggelse af kyrka, skola och sed»; — kort sagdt: vi hafva här samma brännbara ämnen hopade, som vid utbrottet af Schleswig-Holsteinska kriget, men med tillsats af ett ännu farligare och eldfångdare element, enär här å båda sidor till den politiska och nationala fanatismen sällar sig den *religiösa*. Då härtill kommer att frågan om räddningen af dessa provinser sammanhänger med frågan om suprematin i Östersjön, samt då vidare *Ryssland icke kan* och *Preussen icke skall* gifva vika [ty den agitation, som det till Mainlinien inskränkta Preussens kung funnit för godt att tillstådja, skall visst icke det förenade Tysklands kejsare låta inhibera] — så följer häraf att denna Östersjöfråga skall, med ännu större nödvändighet än förut den Schleswig-Holsteinska, öfvergå från diskussion inom pressen till diskussion på slagfälten, och att den »varaktiga europeiska fred», som af några förespås såsom följd af Preussens seger i nu pågående krig, — *får uppskjutas* tilldess tyska folket fått i sitt intresse omränga »die grosse und ihrer allendlichen Lösung wohl erst entgegengehende Frage des *Dominium maris Baltici*»; d. v. s. den varaktiga freden får uppoffras för »die *sittliche* Nothwendigkeit dass dem Deutschen Volke das stolze Glück nationaler Epöe zu theil werde», ty Tyskland måste först genomföra det »zukunftschwanger hörbare Vorwärts», som nu, enligt hvad dess författare sjelfve säga, klingar »wie ein kräftiger Seewind» Europa till mötes såväl i »sjödoftande» broschyrer som »in den verborgenen Tiefen altdeutscher Heldenkraft».

Allt hvad som kan göra ett tyskt krig mot Ryssland

populärt i tyska folkets ögon, det är — under de preussiska statsmännens tysta medgifvande — *redan gjordt*; när derföre desse anse rätta tiden vara inne, skall kriget också gå löst. Kriget kan dröja längre eller kortare tid, *men det skall komma*, och ej blott komma med det redan nu på förhand bearbetade tyska folkets bifall, utan äfven, till följd af politisk och religiös fanatism, föras med en hänsynslöshet och grymhet, hvartill de nuvarande skräckscenerna i Frankrike blott äro svaga motstycken. Det är ock vissheten om detta krigs nödvändighet, som i dessa dagar förmått det ryska folket att *sjelfmant begära* och med *jubel helsa* sin suveräns förslag om införande af ett försvars-system fotadt på analoga grunder med det preussiska.

Svenska folk! Du har under en 50-årig fred hunnit bortlägga ditt förra nationalhat; du hyser intet agg till hvarken ryska eller tyska folket; du hyser inga drömmar om att återtaga några dig »frånrofvade» provinser eller ernå ens någon »strategisk rektifikation» af dina gränсор; du begär ej bättre än att få ostörd njuta fredens välsignelser och såsom neutral stå *utanför* den kommande striden. Men detta skall ej *beviljas* dig; du skall mot din vilja *intvingas* i densamma, så vida du ej kan genom ett fullt tidsenligt *talrikt* och *redan under freden väl öfvadt* nationalförsvar skydda din neutralitet. Akta på tidens tecken! Belgien undgick att vid närvarande krigsutbrott blifva besatt af Napoleons arméer (och att derigenom blifva skådeplats för krigets fälor) endast derigenom att det, på hans förfrågan och hotelse om besättning, utefter sina gränсор uppställde en fullt rustad armé till sin neutralitets skydd! Huru vill då *Du* möta en sådan förfrågan och hotelse i ett kanske nära stundande krig, om du ej redan *nu* rustar och väpnar dig? Derest en sjöstrid utkämpas i närheten af din strand och den besegrade flyr in på ditt område, huru vill du, såsom nu Belgien,

kunna tillfångataga och afväpna honom utan en längs dina stränder uppställd talrik här och ett tillräckligt kustförsvar till sjöss? Huru vill du skydda det strategiskt viktiga Gotland mot besättning af endera parten, utan ett väl organiseradt försvar? Och vidare: enär redan i *detta* krig diplomatiska klagomål öfver brott mot neutraliteten förts af en och samma part såväl mot *dig* som mot *Italien, England, Belgien* och *Luxembourg*, och enär det ej kan antagas att alla *fem* staterna varit brottsliga — visar icke detta, att under stridens hetta *oberättigade* klagomål och fordringar t. o. m. mot en *fjerran* från striden belägen makt kunna framställas? Har du icke, såväl 1864 som 1870, i ett från dina stränder aflägsset krig haft stor svårighet att skydda din neutralitet mot den *ena* maktens anspråk? Huru vill du då i en framtid, ställd i sjelfva stridens *brännpunkt*, kunna tillbaka-visa *båda* parternas *olika* och *hvarandra motsatta* anspråk, om du sjelf fortfarande, genom att sky ett starkt försvars kostnader, gör dig försvarslös och vanmäktig? Fordrade ej England under början af detta århundrade, och under djupaste fred, att Danmark skulle utlemna hela sin flotta, »emedan eljest Napoleon kunde komma och taga den»? Har icke i närvarande krig, då England fastställde samma handelsförmåner för begge parterna, Preussen fordrat att England, i strid mot sina egna lagar, skulle sätta strypsystem på sin handel och kolutförsel, emedan Frankrike möjligen *kunde* deraf draga större fördel än Preussen? Och måste icke de tyskvänligaste engelska correspondenter nu sjelfva med förvåning omtala huru preussiska militärer på allvar diskutera möjligheten af en preussisk invasion i England såsom straff för dettas förmenta neutralitetsbrott? Måste de icke sjelfva uppmåna England att i tid bereda sig på att, i nästa tyska krig, med *vapen* upprätthålla sin neutralitet och sin handel? Huru vill då *Du*, en svagare stat af

andra rangen, skydda dina krigshamnars okränkbarhet och din handels ostörda gång, om du sjelf gör dig vapenlös och ej förmår gifva kraft åt ditt ord att du vill »vara i fred»?

Vidare: antagom för ett ögonblick att det nu förespådda kriget aldrig inträffar: är du säker om att alltid få sitta i ro? Är icke *vår* tid *våldets* tid, och har icke ditt fattiga land dock mycket, som kan egga mäktiga grannars roflystnad? Har det icke mot söder bördiga sädesfält, som, rätt brukade, medgifva fördelaktig utförsel, och mot norr i bergens sköte *outtömliga* ännu gömda skatter, som blott behöfva tillräckliga kapital för att kunna bearbetas och i en framtid göra ditt land till ett af de rikaste i Norden? Är det icke öfverallt genomskuret af strömmar, vid hvilkas vattenfall fabriksindustrien kan, utan någon kostnad för drifkraften, bygga och bo? Bär det ej skogar, tillräckliga för den kolossalaste utförsel och för byggande af den största dertill nödiga handelsflotta? Och är det ej bebodt af en kraftig och stridbar befolkning som skulle kunna, likasom nu Pohlen och Schleswig, leverera ypperliga rekryter till instickning i en eröfrande stats arméer? Och har icke slutligen den svensk-norska halfön på samma gång vid Bottenhafvet, Östersjön och Nordsjön de yppersta hamnar, hvilkas besittning vore en oskattbar fördel för den stormakt, som en gång ville stäcka Englands herravälde till sjöss? Och äro icke alla dessa förmåner tillräckliga frestelser för mäktiga grannars eröfringslusta eller, såsom det nu heter, »benägenhet för expansion»? Har du ej från 1864 och 1866 exempel på Danmarks, Hannovers och Sachsens underkufvande? Hafva ej detta års diplomatiska aktstycken ovedersägligen visat huru, vid preussiskt-österrikiska krigets utbrött 1866, Preussen och Frankrike ordentligen köpslogo om Belgiens sjelfständighet? Har du ej sjelf erfarenheten af huru man i förra seklet köpslog om ditt

eget land och aftalade dess styckning? Hvarför skulle du då nu få vara i fred? Har *Du* fått något särskildt privilegium på att få vara försvarslös och dock fri? *Ingen* stat har fått något sådant fribref; så länge historia funnits, hafva de små staterna endast genom ett väl ordnad försvar kunnat i längden undgå att uppslukas af de stora. — Eller skola stormakterna hjälpa dig? Hvem hjälpte Pohlen? Hvem hjälpte Danmark 1864? Hvem hjälper i dag Frankrike? Och antag att segraren i dag uppsatte såsom fredens pris — ej Elsass och Lothringen, utan halfva Frankrike — hvem skulle ändå hjälpa det samma? Ingen. Och då man *icke* hjälper det enda folk, som verkligen *gjort* något för friheten i Europa, som skapat ett fritt Italien, som ensamt *velat* hjälpa Danmark och Pohlen, som hejdat Ryssland i Orienten, — då man låter *detta* folk utan hjälp strida och blöda, skall man deremot hjälpa *dig*? Då man ej längre försöker utestänga »den asiatiska invasionen» från Dardanellerna, hvarför skulle man söka utestänga vare sig denna, eller den »germaniska», från Bottenhafvet och Öresund? Men antag att du hade ett särskildt privilegium på att finna hjelpvilliga bundsförvandter: ingen skall dock anse mödan lönt att hjälpa dig om du ej i första hand visar att du *förtjenar* att hjälpas; har du deremot *sjelf* dömt dig och din frihet till döden, så skola ock stormakterna låta dig dö, ty hvarför skulle de söka rädda lifvet på den, som *sjelf* förklarar sig sakna håg och kraft att lefva? Tvärtom: erkänner du dig *sjelf* inför Europa vara ett nytt exemplar af »den sjuke mannen», så nog skola stormakter komma till din sjukbädd, men *icke* för att rädda dig, utan för att påskynda din hädanfärd och sinsemellan skifta qvarlätenskapen; »der som åtelen är, dit församlas ock örnarne.»

»Men», invänder mången, »ett större försvar kostar så mycket.» Hvad tror du då att det kostar, när fienden

bränner och förhärjar ditt land, utsuger dina dragare, nedskjuter dina i nödens stund till strid utskrifna, men oöfvade söner, skymfar och misshandlar dina qvinnor, bränner dina fartyg och konfiskerar deras last? När han tvingar dina jordbrukare att arbeta på hans förskansningar under motståndarnes eld? När han i hvarje by utskrifver hundradetal, i hvarje socken tusental och i hvarje stad millioner riksdaler? Hvilka oerhörda offer får ej Frankrike hvarje dag betala i blod och penningar därför, att det ej redan under freden hade ett öfver hela landet ordnad och för kriget öfvadt, af många olika åldersklasser bestående, nationalförsvar? Och om du vill undgå alla dessa lidanden genom att utan *något* motstånd underkasta dig en annexerares maktspråk: hvad tror du det kostar dig när du såsom ofri förlorat »din urgamla rätt att dig sjelf beskatta»? När ej blott dina *penningar* i godtycklig mängd utskrifvas för att underhålla dina förtryckares arméer, utan äfven dina *söner* i godtycklig mängd utskrifvas och instickas i dessa arméer samt, såsom nu bairare och hannoveranare, ställas på de farligaste posterna? Vår tids sjelfviska och egoistiskt beräknande statskonst gifver icke åt *något*, och *allraminst* åt ett *litet* folk frihetens säkra och orubbade besittning *till skänks*, ty mindre folks frihet är just målet för mäktiga grannars eröfringslusta och kan därför icke mot *denna* tryggas annat än genom ett väl ordnad försvars kostnader och uppoffringar. *Vill* du således njuta den frihet, som du tagit i arf, så måste du också åtaga dig de för dess försvar nödiga uppoffringarna.

Så tänkte och handlade ock dina fäder då de, omgifne af fiender, sade att *»ehuru vi äro råkade i en besvärlig stat* (ställning), så bör dock rikets höghet, rätt och majestät hållas i ära och akt, och *ingenstädes någon klenmodighet, fruktan eller irresolution skina eller sig upptäcka*»; *»låte vi difficulteterna öfverväga oss, så är*

*det med oss gjordt; tuge vi manligen emot, så är det hopp att vi genom Guds nåd komma med ära derut.»*¹ En sådan offervillighet visade fädren under en tid af allmänt betryck, om hvilken de sjelfva sade att »största delen af senorna äro genom de långvariga krigen afknäckte»; och *vi* skulle *ej* ha råd dertill, efter en mer än 50-årig fred?

Några skola säga dig att den utvidgade vapenöfning, som, för ett kraftigt försvars åstadkommande, fordras af hvarje svensk vapenför man, skall »förstöra den sannt medborgerliga andan» och förqväfva all intellektuel kraft och sjelfständig individualitet; man skall säga dig att folket skall »utsättas för kasernlifvets demoraliserande inflytande», som skall påtrycka hela nationen prägeln af en »korpralmessig dressur»; och man skall dervid åberopa Preussen såsom exempel. — Tro *ej* derpå; ty detta är *fras*, men icke *sanning!* Visar icke Preussen tvärtom ett både af sina medborgerliga pligter medvetet, och för alla andens och industriens uppgifter vaket, intelligent och begäfvadt folk? Uträttar icke den preussiska medborgaren, trots sin militäriska uppfostran, *mera* i konst, vetenskap, åkerbruk, handel och industri, än de flesta andra länders? Få icke alla våra landtbrukare, industriidkare, konstnärer, philologer, läkare, rättslärde, theologer, skolorganisatorer m. m., jemte våra militärer, mer eller mindre *gå i skola* hos Tyskland och, hvar och en i sin branche, göra sig till godo resultaterna af det oerhördt flitiga och trogna kulturarbete, som der pågår och som man — med all rättmätig aversion för politiska öfvergrepp och rofferier — dock är pliktig att öppet erkänna? och hvad »allenastyrandet» angår: finnes icke opposition i Preussens kamrar? Och om vi tillegna oss Preussens militärorganisation i förmildrad form och med vissa, för

¹ Axel Oxenstjernas ord efter Gustaf Adolfs död.

våra rent defensiva ändamål lämpliga modifikationer — följer deraf att vi också måste tillegna oss preussiska folkets aggressiva pangermanism och denationaliseringsbegär? Kunna vi icke det ena göra och underlåta det andra? Och hvad *vårt* s. k. allenastyrande angår: är det icke bättre att »*en* styr med kraft och vett» och under de garantier för folkets sjelfständighet, som vår grundlag gifver, än att regeringsmaktens hela tyngdpunkt skulle läggas i händerna på några hvarandra bekämpande riksdagspartier. Hafva vi glömt den skarpa lexa, som denna praxis gaf oss under frihetstiden? Hafva vi glömt att allenastyrandets borttagande *då* var i våra *fienders* ögon en så *ljustig* syn och ett så verksamt medel för befordrandet af *deras* planer på *vår undergång* och rikets styckning, att de ingingo ett formligt *förbund* att *befordra* denna »frihetstids» fortvaro och *förhindra* en stark konungamakts uppkomst i Sverige? Och hafva vi icke nu en så upplyst, frihetsvänlig och sannt fosterländsk dynasti och regering som vi kunna önska? Eller finnas många dynastier, som mer både *akta* och *idka* konst och vetenskap, än vår? Som villigare *aktat* på folkets åtrå efter en fri författning? Som varmare älska sitt land och dess gamla sed, saga, sång och ärorika minnen? Som i det dagliga lifvet träda i närmare beröring med folket? Finns det i hela den civiliserade världen *någon* annan dynasti än vår, som låter uppfostra sina söner i en allmän skola sida vid sida med folkets barn? Och *om* vi en gång i framtiden skulle få en ofosterländsk regering: skall den svenske mannen blifva »ett blindt verktyg» för denna, därför att han öfvat sig i vapnens bruk? Skall han ej tvärtom blifva *mer* frihetsälskande i samma mån som han lärt sig att djupt känna och kraftigt fullgöra sin medborgerliga pligt att med vapen i hand trygga sin och sitt lands frihet och sjelfständighet? Intet folk blifver sin frihetskänsla förslöadt, eller i längden fattigare *der-*

före, att det till försvar lär sig vapnens eftertryckliga bruk, och bringar de därför nödiga offren!

Och huru lindriga äro ej i sjelfva verket de fordringar, som nu ställas på *dig*, i jmförelse med dem, som ställdes på dina *fäder*, och som dessa dock villigt fullgjorde för sitt lands frihets skuld! Af dig fordrar man blott att, under det de äldre blifva hemma vid härden, de yngre en viss tid årligen öfvas i vapnens bruk i eget land, i djupaste fred, och af ett befäl, som af utlandets sakkunnige män prisas för sin ovanliga humanitet.¹ Dina fäder fingo utsända sina söner i blodiga krig i *fremmande* land, der de, omhvärfda af fiendens skaror, oftast fingo börja sin dag med att taga sig mod af sin anförarens ord »*om I icke fäkten, så skall intet ben af Eder komma till Sverige*»;² och historien förvarar flera exempel på såväl förnämne män som fattiga bönder, hvilka på detta sätt, i fordna tider, fått utsända successivt *alla* sina söner, intill *sex*, och som ändå, när dessa voro undanskjutne, sjelfve gingo ut, allt, såsom det hos dem hette, »för rikets välfärds skull». Ty den tidens folk, och allmogen kanske icke minst, behjertade väl, hvad vår tid ofta glömmar, nemligen att man i statssaker ej finge blott se på egen fördel, utan ock något »*cedera till kronan*», och att »*skäligt vore att man, i stället för allt det goda man likväl af kronan njuter, hulpe henne igen*». Och därför äro äfven de fall snart sagdt otaliga, då häfden omtalar huru fädren aktat gods och lif för intet för rikets skull; hur de svuro att för detta »*strida så länge deras blod var varmt*»; huru de intet hellre ville, än »*afvärja vårt fädernesrikes och allas vår skada och eviga förderf*»; huru de ej tröttnade att »*efter budkaflen löpa med mat-*

¹ Se preussiska artilleri-löjtnanten von Hilders broschyr »über militairische Verhältnisse in Schweden», Berlin 1869.

² Gustaf Adolfs ord till svenska soldaterna före slaget vid Lützen.

säcken natt och dag mot fienden»; huru de, då riket var i fara, *icke* sökte göra sig förtrogna med tanken på att bilda något »storfurstendöme», utan grepo till vapen under orden:

»*Detta får ej längre vara så,*
 »*Vi måste man ur huse utgå,*
 »*Bättre är dö, än lefva med skam*»;

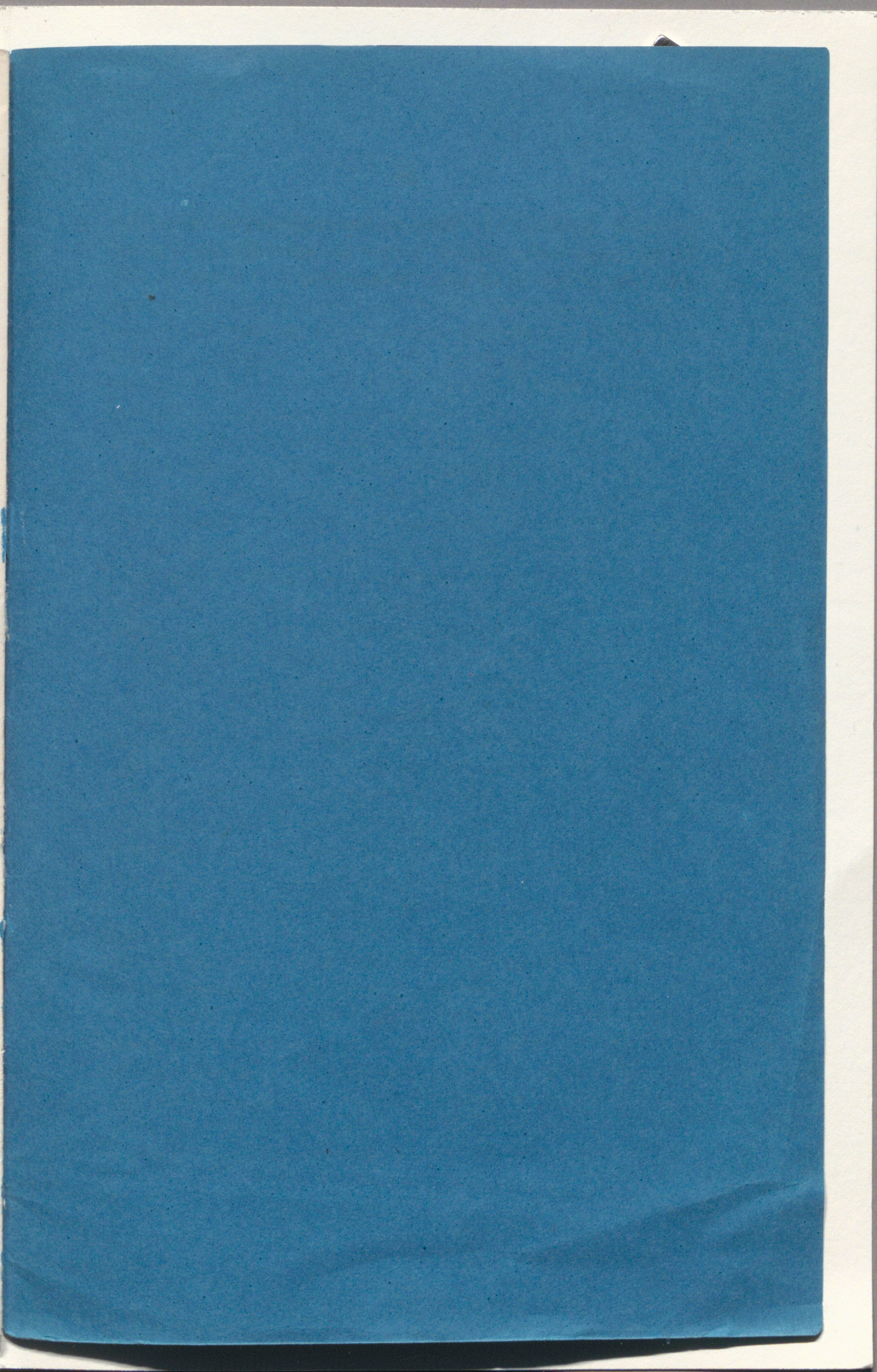
men derföre lemnade de ock åt efterkommande ett, om ock mången gång sargadt, blödande och af fienden förhärjadt, så dock ändå alltid *fritt* land.

Det landet hafva vi, som nu lefva, fått i fred och ro taga i arf, liksom ock äran af den heliga och till offer redobogna patriotism, som rimkrönikans sist anförda och i all sin enkelhet dock så rörande vittnesbörd har förvarat; — och det är vår oeftergifliga pligt att, för att skydda det arvet, redan under freden vidtaga de kraftigare och större försvarsanstalter, som vår tids utvecklade krigskonst och det osäkra politiska tillståndet nödvändig-göra; ty eljest skall arvet tagas ifrån oss; *landet* skall tagas af fienden, och *äran* skall oss frändömmas af historiens omutliga dom. Det är utan tvifvel sådant, som föresväfvat en af våra största häfdatecknare och skalder när han påminde oss om att för oss

»Ån återstår af fädernas lära,
 »Att lefva, som de, och dö — med ära».

Ty vi äro visserligen i många fall visare och boksyntare än fädren; men det återstår oss ännu att visa, om äfven *vi* förstå den visdom, som fädren ständigt burö i sina hjertan, och som äfven i tider af den största nöd och fattigdom sade dem att »rikets välfärd går framförallt»; vi gå visserligen i finare och bättre kläder än fädren; men det återstår oss ännu att visa om *vi* förstå att ikläda vår själ fosterlandskärlekens heliga och oförvanskliga

prydnad, hvilken var fädrens hvardagsdrägt i de tider, då de upprepade gånger gingo ut mot fienden för att med sitt lif och blod köpa landet fritt.

Pris: 50 öre.

